

• K R Ó N I K A •

LIGETI MIKLÓS nyerte el a tüzelemlékmű pályázat első díját. Gondos művészi előtanulmányok, erős munka és művészi ihlet előzte meg ezt a szép eredményt. Ligeti műve egy igazi magyar szobrász művészi tudását és az anyag átérzésének teljességét tárja elénk.

Nagy művészi mult, sok év munkája és jól megérdemelt eredménye előzte meg ezt az igazán szép és nagy sikert, amelynek művészi körökben mindenki őszintén örült. Nemsokára tehát fővárosunk egy újabb gyönyörű emlékművel lesz gazdagabb.

HOSSZU ISTVÁN bútorgyárost, az Országos Kézműves Testület alelnökét, társulatunk választmányi tagját a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr elismerésében részesítette azért a nagy és eredményes munkásságért, melyet, mint műbútorasztalos és mint a Testületnek alelnöke, a magyar műbútoripar érdekében sok éven át kifejtett.

Őszinte örömünkre szolgál, hogy a magyar iparos-társadalomnak egy kimagasló alakja, mint ő, ily jól megérdemelt kitüntetésben részesült s e helyütt is átnyújtjuk neki az Országos Magyar Iparművészeti Társulat legmelegebb és legőszintébb gratulációját.

DR. BIERBAUER VIRGIL ÍRÓASZTALA. Illusztrációink között bemutattuk a dr. Bierbauer Virgil műépítész által tervezett íróasztalt, melynek alábbiakban közöljük a leírását. Az íróasztal 4 darab 1.20 m. hosszú elemből áll. A baloldali első elem tartalmaz egy felfelé nyíló szekrényt rajztekercsek számára és egy két polcos szekrényrészt iratrendező és fényképdobozok elhelyezésére. A második elem elől polcos kiképzésű, fent pedig csuszóüveggel lezárt fiókot tartalmaz rajzeszközök részére. Mögötte egy felfelé nyíló keskeny rekeszben van elhelyezve a rajzasztal, összecusukható lábakkal. A harmadik 70 cm. mély elem a tulajdonképeni íróasztal, melynek hátsó részén jobbra és balra csuszóüveglapok alatt fiókok vannak a levelezés számára: elintézett és elintézetlen levelek. Középen hasonló szerkezetű fiókban vannak elhelyezve az írószerek. A negyedik elem íróasztal felőli részében talál helyet kigördíthető asztalkán az írógép, amely az íróasztalhoz ülőhelyzetben kihúzható. Ez elem fenn két fiókot, alul pedig két polcos rekeszt tartalmaz beakasztott folyóiratok számára.

FALUDI JENŐ SIKERE A MILANÓI „TRIENNALE“-N. Már a milanói Triennaleről írott beszámolómban külön kiemeltem annak a lakótelepnek kivételes sikerét, mely Faludi Jenő Milanóban élő tehetséges építész elgondolása és részben egyedül, részben társaival közösen készített tervei szerint a kiállítási park legfestőibb részén felépült.

Öt villából álló telep ez, melyet a kiállítás „Nyári házak csoportja“ néven regisztrál és sikerüket annak köszönhetik, hogy praktikusak, gazdaságosak, különböző jellegűek aszerint, hogy milyen helyen épülnek és hány személy számára kell szállást nyújtaniok. Főerényük szerintem pedig az, hogy mind-

eme követelmények mellett ízlésbelileg kitűnőek, egyszerűségük mellett pedig sokkal anyagszerűbbek és tartósabbak, mint a Triennale sok luxusház építménye. E házak közös tulajdonságokkal bírnak, úgyhogy telepekbe lehet őket csoportosítani, mely-rendszert az olaszok a sikeres német és osztrák példa szerint próbálják meghonosítani. Az egyes házak anyaga azonban különböző, hogy más és más város részére nyújtson egyénien alkalmasabb modellt aszerint, hogy abban a városban mely anyagok állnak olcsóbban az építető rendelkezésére.

A telep létrejöttét a házak építésében érdekelt anyagszállítók tették lehetővé és a kiváló külső mellett nagy figyelmet érdemelt az egyes házak berendezése. Nemesak a tervezés, de a kifogástalan kivitel is bizonyítja, hogy Faludi Jenő nemesak építésznek, de szervezőnek is igen kiváló tehetség. Rosner.

LADY CHILSTON. Régen tudott megállapítás, hogy az állami hierarchiában az egyetlen kaszt, mely örül a nyugdíjaztatásnak, a diplomataké. A nyugdíjazás — évtizedes nehéz és felelősségteljes szolgálat után — azt jelenti számukra, hogy végre a saját otthonukba nemesak vendégségbe járhatnak. Hivatásuk természetében fekszik, hogy mindig idegenben vannak és ha sokat látnak, sok érdekes élményben van is részük, mégis mindenütt és mindenkor az otthon hiányát érzik.

Mindez még fokozottabb mértékben áll a diplomata feleségére, akinek átlag öt évenként kell egészen új viszonyokba beletörődni, férje és gyermekei számára idegen országban új, de megint csak ideglenes otthont felépíteni. Így nem csoda, ha közülük csak igen kevesen értik a módját, hogy állomáshelyükön a számukra idegen ország lakóinak szeretett megnyerjék és azt még távozásuk után is megtartsák.

Lady Chilston azonban még ezen is túlmegy. Ő a magyaroknak nemesak szeretetét tudta megnyerni, de legmagasabbfokú tiszteletét is, mert nemesak nemesszívű, végtelenül szeretetreméltó úrhölgy a szó legideálisabb értelmében, hanem kiváló művésznő is, kinek mint festőművésznőnek és gobelintervező iparművésznőnek nagy híre van.

Amidőn az Országos Magyar Iparművészeti Társulat tiszteletbeli tagjává választotta, ezt nemesak azért tette, mert ezekben a páratlanul nehéz időkben annyi magyar művészesalád gondjait enyhítette, hanem főleg azért, mert a ma élő iparművészek között művészi munkássága révén igen magas helyet foglal el Lady Chilston. Még leánykorában, mint Miss Anny Jennings-Bramly kiváló tehetségével tűnt fel a Stade-Schoolban és azok közé a szerencsés művészek közé tartozik, akiknek művészi pályája állandóan felfelé ível.

Tevékeny művészi életének egyik legszebb sikerét most aratta, a Lancing College Chapel számára tervezett gobelin faliszőnyegeivel. A Merton Abbey világhírű szövődéjében egy teljes esztendőn át folyt az odaadó, szorgalmas munka, hogy a klasszikus stílusérzékkel megkomponált gobelin-tryptichon minél tökéletesebben készüljön el. Lady Chilston nagy művészi kultúráját mutatja, hogy tervei mindig szervesen illeszkednek bele abba az építészeti

keretbe, amelynek számára művel készülnek s amíg a Lancing College Chapel tryptichonja szigorú gotikát ad rajzban és színben, addig az Eton College részére készült „Szent György“ faliszőnyeg a reneszánsz gazdag és minden részletre kiterjedő kifejezési eszközeivel készült.

A mai ész nélkül rohanó világban üdítő gondolat, hogy vannak még emberek, akik szívesen áldoznak azért, hogy magasabbrendű alkotások is napvilágot láthassanak. Így jutott Lady Chilston is ezekhez a szép megbízásokhoz és ezzel sikerült megmentenie a Merton Abbey híres szövőműhelyét is, mely a világháború következtében igen nehéz helyzetbe jutott, és már-már a kimúlás szélén állt.

Lady Chilston ismét új ideiglenes otthont épít magának Moszkvában. De ez a nagy távolság nem tudja megszüntetni azokat a kedves kötelékeket, amelyek a magyar művészeti élet és Lady Chilston között keletkeztek itt tartózkodásának öt esztendeje alatt. Sok-sok nélkülöző magyar művészesalád könnyeit szárította ő fel és ezért őszinte hálnak kíséri őt további pályafutásán. Erősen reméljük, hogyha igazi otthonukat, a Chilston Parkot Angliában, szabadságuk ideje alatt felkeresik, egyszerű-máskor útjukat Budapesten át veszik. Mert Lady Chilston maga mondotta búcsúzáskor: „Ezt az országot én nagyon megszerettem!“

MAGYAROS RUHADIVAT. A TESz a nemzeti mukahét alkalmából pályázatot írt ki magyaros ruhák terveire. Sok-sok rajz és néhány ruhamodell volt kiállítva az Iparművészeti Múzeum nagytermében, de megvalljuk, nem sok örömmünk telt bennük. Bármily tiszteletreméltó volt is a szándék, mely e gondolat sugallót vezette, az előkészületek hiánya s főleg az igazi szakértők bevonása, erkölcsi sikerét megakadályozta. Rajztudás, anyagismeret, anatómiai érzék, de főleg szabászati hozzáértés nélkül senki sem lehet ruhatervező s ezt a lelkesedés, vagy az erős nemzeti érzés nem pótolhatja. Egy-két figyelemreméltó munkát csak a gyermekruhák csoportjában lehetett látni s elvéve az olcsó nyomott vászon-anyagok közt, de egyébként csak a gondolatok és ötletek hiánya terjengett a kiállításon. Az eszme egyébként olyan fontos, hogy megérdemli az újra felvételt, de persze azt is, hogy mozgatói és résztvevői előbb a szakmai érdekeltségekkel tárgyalják meg a kérdést.

IPARMŰVÉSZET LONDONBAN. Egy hónapon át a modern angol iparművészet mindenféle termékét mutatták be ez év június—júliusában a londoni Dorland Hall-ban. A kiállítást kísérleti bemutatónak szánták a két év mulva rendezendő nagyarányú Burlington House-i kiállításához. Így is megmutatta a mai angol iparművészet jó és gyenge oldalait egyaránt. Erőssége a kiállításnak az, hogy igen kitűnő alkalmazkodó képességet mutat az új technikák irányában. Mindaz, ami a háztartásra tartozik (villamosság, főzés, edények, világító szerelések) mintaszerű ügyességet, praktikus angol érzéket árult el. Kevesebb jót lehet mondani a szorosabb értelemben vett iparművészetről. Itt a bútorok és szobaberendezések tekintetében az angol tervezők szinte tökéletesen behódolnak a franciák ízlésének és a bárszónyal bevont széles fotelek, a kissé koloniális jel-

legű nehéz hall-berendezések francia mintaképeit pontosan el lehetne sorolni. A textiliák tekintetében viszont erősen érvényesülnek a selyemre, vászonra nyomott német mustrák. Valóban angol hatásokat mutatkoznak a kerámiában, amelyek nemes műhelyi formáit a mai gyáripari termékekre is szerencsés kézzel viszik át a régi üzemek, köztük a Wedgewood műhely. Ugyanilyen kellemes formakésztség uralkodik az ötvösségben is. Mintha ma is élne — változott követelményekkel — a régi ezüst- és aranyműves céhek. Egyszerű teás, kávé és serlegcsoportok hirdetik, hogy az arányok szépségére és a felület nemes polirozására milyen súlyt vetnek az ősi centrumokban: Birminghamban és Sheffieldben. Mindent összevéve a londoni iparművészetnek előbb fel kell szabadulnia a túlsokat látott párizsi és hamburgi kiállítások hatása alól s csak egy alaposan újjászervezendő oktatás nyomán fog ismét arra a magaslatra emelkedni, melyen a múlt század végén állott.

N. P.

KÖZPONTI HŰTÉS. Párisban az új bérházak lakásait hirdető cédulákon, mikor elsorolják az összes kényelmi berendezéseket, újabban még egy szóval igyekeznek csábítóbbá tenni a lakást: központi hűtést is ígérnek. Tehát nemcsak a központi melegről, de a központi hidegről is gondoskodnak a nyári kánikulák idején. Az új szerkezeteket a Frigidaire-készülékek háza szállítja s így az is világos, hogy egy központi villanymotor segítségével előállított és csövek útján továbbvezetett hidegről van szó, melynek minden szobában egy kis szekrénye van. Lehet azonban külön, szobánként is alkalmazni a „hűtőtestet“.

N.

TEJKIOSZKOK. A német városoknak egyik kedves utcai jelensége a parkok, játszótérek közelében mind sűrűbben látható apró épületek: a tejkioszkok. Németországban tudniillik rég belátták már, hogy a mai higiénia fejlettségével sehogy sem fér össze a gyermekek részére oly fontos tejnek poros uccai kocsikon való árúsítása. Még azok az emlékoszlopok sem megoldások, amelyekről egy nagy fővárosi tejvállalat méri a tejet. Akkor, amikor minden újabb tejrendelettel mérhetetlen kedvezményekhez jutnak a hatalmas tejvállalatok, meg lehetne követelni tőlük az aránylag kis építési költségekkel járó tejkioszkok létesítését. Nemcsak higiénia és városesztétika szempontjából, de az építőipar szerény támogatásának okáért is.

MAGYAR BÁBSZÍNHÁZAK. A Magyar Iparművészet 1914-es évfolyam 6. számában Orbók Lóránd a magyar bábjáték lelkes apostola ír a bábszínházzal. Azóta sok keserűséggel teli 20 év telt el és mi mai magyarok területileg ugyan megcsonkítva, de meg nem csonkított lélekkel fonjuk tovább Orbók Lóránd halálával megszakított fonalat.

Az alábbiakban nem annyira a bábszínház történetével, mint azt a szakirodalom és a lexikonok eléggé kimerítik, inkább jelentőségével, nem a multjával, hanem a jövőjével szándékozom foglalkozni.

A bábjáték őshazája Kelet, Kínából indul hódító útjára, onnét származik át Perzsián, Törökországon át Európába.

Ahogy Kelet művészete a nyugatival szemben kevésbé naturalisztikus, úgy a bábuknál is ez a jellemző.

Keleten a bábjátékot komolyabban veszik, vallásos és hazafias történeteket, misztériumokat adnak le bábukkal és árnyképekkel. A jávai Wayangokkal a Ramajana-Mahabarata óriási hindu eposzokat játsszák. Ezzel szemben a nyugati népszerű típusok akár a Girignol, akár a Punch, akár Hanswurst vagy Paprika Janesi a nevük, sokkal felszínebb kómiikus figurák.

A mi korunkban az összes művészeteknél észlehetjük az elhajlást a naturalizmustól az inkább expresszionisztikus ábrázolás felé.

Kezdve Gauguintól, aki Tahitin próbálja felrészíteni túlkulturált lelkét, a primitív népek zenéje, művészete már egészen meghódította a nyugati civilizációt. Valami ösztönös vágy hajtja éppen a legrafináltabban civilizált tömegeket bizonyos őszinteség, egyszerűség felé. Ennek a nagy tömegeket átható vágyakozásnak kielégítői lesznek a két-arászos bábuk.

Az úgynevezett primitív művészetekkel való foglalkozással azonban vigyázni kell, ha őszinte és lélekből fakad, úgy főlemel, de ha csak formai külsőségekben nyilvánul, dekadenciába visz.

A bábuk világa nem naturalisztikus világ és éppen ez az ereje. Nagy színház, mozi által elő nem állítható káprázatos lehetőségei vannak a báb-színháznak a fantázia területén.

Nagyjában következő bábútípusokat ismerjük: a zsinórokon mozgatható Marionett, a három ujjal mozgatható Vitéz László figura és a pálcikákkal mozgatható Wayang; ezeken kívül vannak még a nem plasztikus különböző színes és fekete árnyképek.

Az én véleményem szerint, melyet a gyakorlat is igazolt, a bábjáték karakterének legjobban megfelelő és kollektív kulturális szempontból leginkább használható a Vitéz László típus és az árnykép.

Ami a magyar bábjátékot illeti, nekünk nincs szükségünk arra, hogy Gauguinnal Tahitira menjünk, mi még kulturálisan nem éltük ki magunkat. Itt a népművészetünk, hűn és magyar mondakörünk, népmeséink, népdalaink s ami fő, még teljesen kiaknázatlan, a nyugati népektől egészen elütő lelkünk.

A bábszínház nagyszerű eszköz arra, hogy a magyar lelkek mélyéről kultúrkincseket bányásszunk. Goethe Faustja a bábjáték Faustból, az után íródott. Új magyar operák és színdarabok melegágya lehet a bábszínház, ha megfelelő lélekkel foglalkozunk vele.

A magyar bábjáték célja tehát kollektív nemzeti kultúra kialakítása. A művészet, a magyar művészet, nem lehet az úgynevezett felsőbb kulturálisan képzett tízezeré 12 és 1/2 millió magyart kell céltudatos nemzeti kultúrával felemelnünk és öntudatosítanunk, nem innét-onnét összekapkodott civilizációval dekadenciába vinnünk.

Ha fel akarjuk támasztani népünket, ha öntudatosítani akarjuk ezt a célt, egy nagy tömegeket át-fogó kulturális megmozdulással érhetjük el.

Operaházat, zeneakadémiát faluba nem vihetünk, de bábszínházat igen. A bábszínház a legmodernebb

kollektív kulturális eszköz, ahol a legújabb művészeti törekvések minden értékét nagyszerűen felhasználhatjuk.

Oroszország is felhasználja propagandára, Csehszországnak 4000 bábjátéka van, 2000 ebből államilag szubvencionált, mellyel nemzeti propagandát űz. Mi sem maradhatunk el ezen a téren, különösen mikor ez lelkiségünknek és anyagi viszonyainknak annyira megfelel.

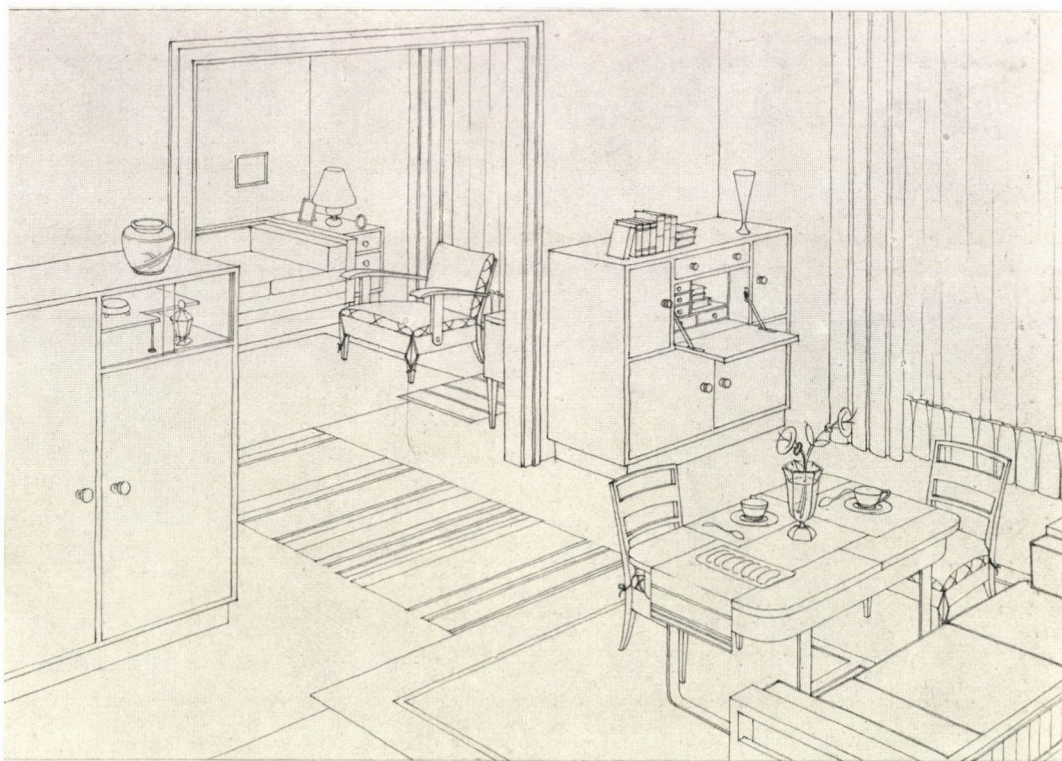
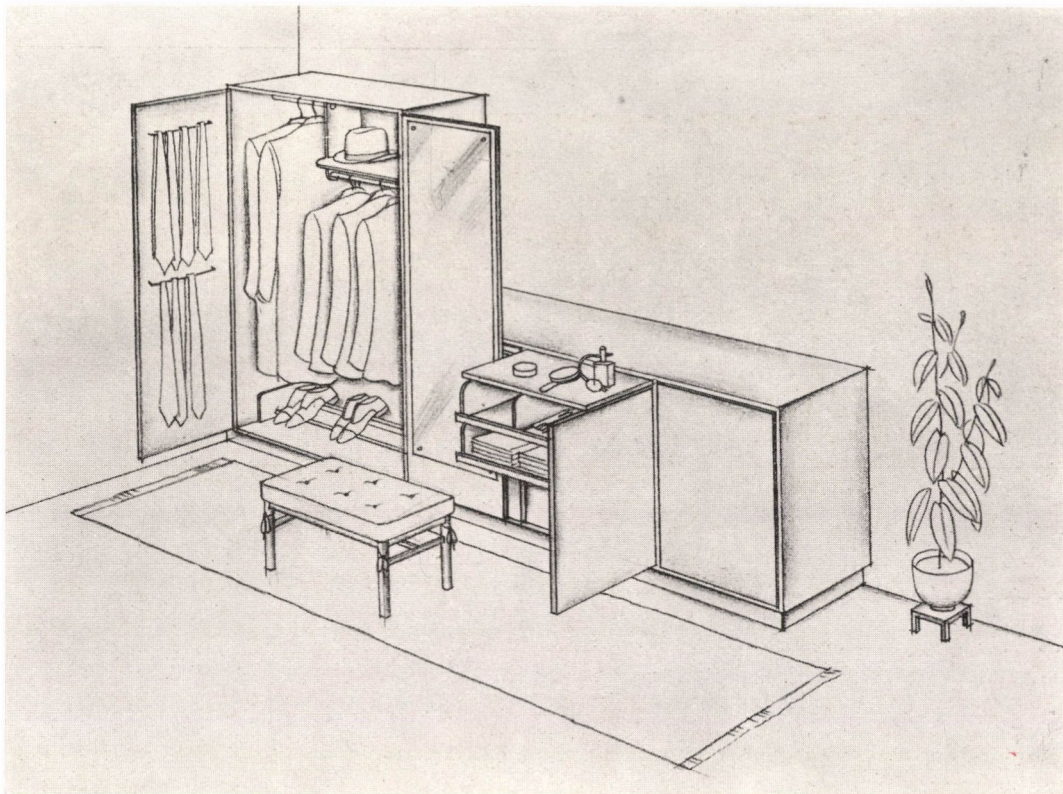
Orbók Loránd Párizsba is kivitte magyar bábút, velük együtt került ott a háború kitörésével fog-ságba, velük együtt szökött át Spanyolországba és tőlük kiindulva lett „Azértis“ néven híres spanyol drámaíróvá, ahol magyar bábút koporsójában a sírba is magával vitte. Szomorú, de szomorúságában nagyszerű magyar sors ez. A magyarságnak is ássák és ásnák a sírt, de „Azértis“ föltámadunk.

Orbók Loránd Spanyolországban eltemetett bábúi „Azértis“ sokszorosan fognak itthon életre kelni, szimbolizálva az öntudatra ébredt magyarság föltámadó lendületét és ahogy dr. Fitos Vilmos írja: „Új kultúra fáklyavívői lesznek, a letűnt évezredekkel szemben új nagy gondolat hirdetésére vállalkoznak.“

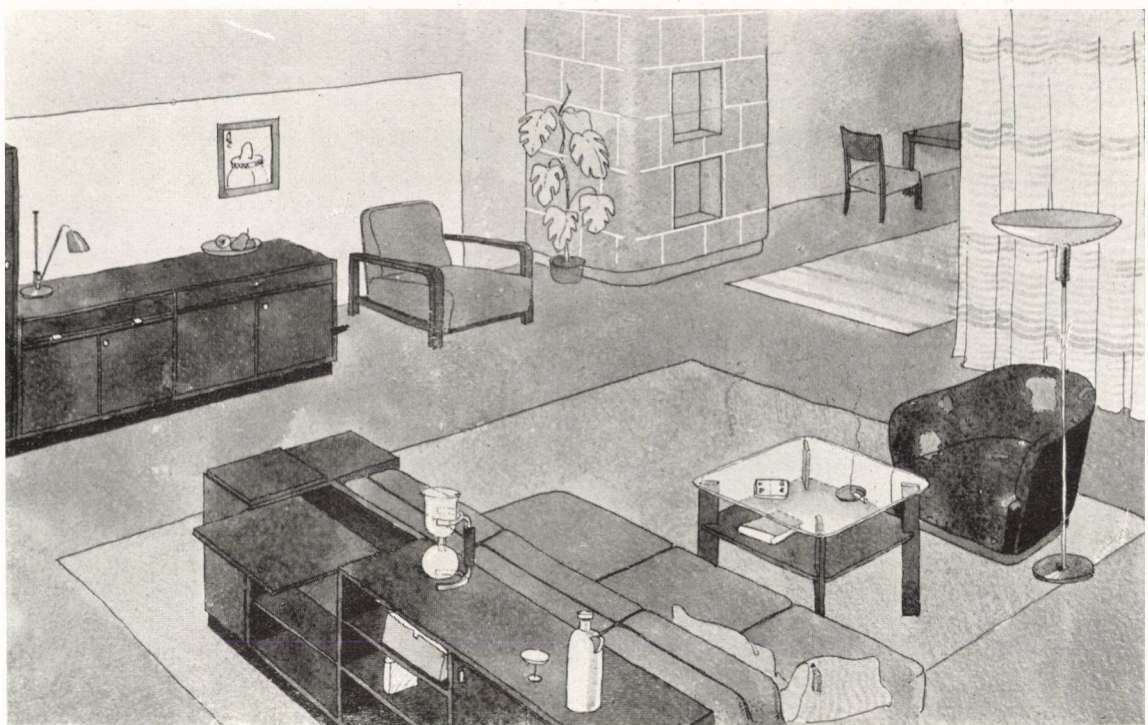
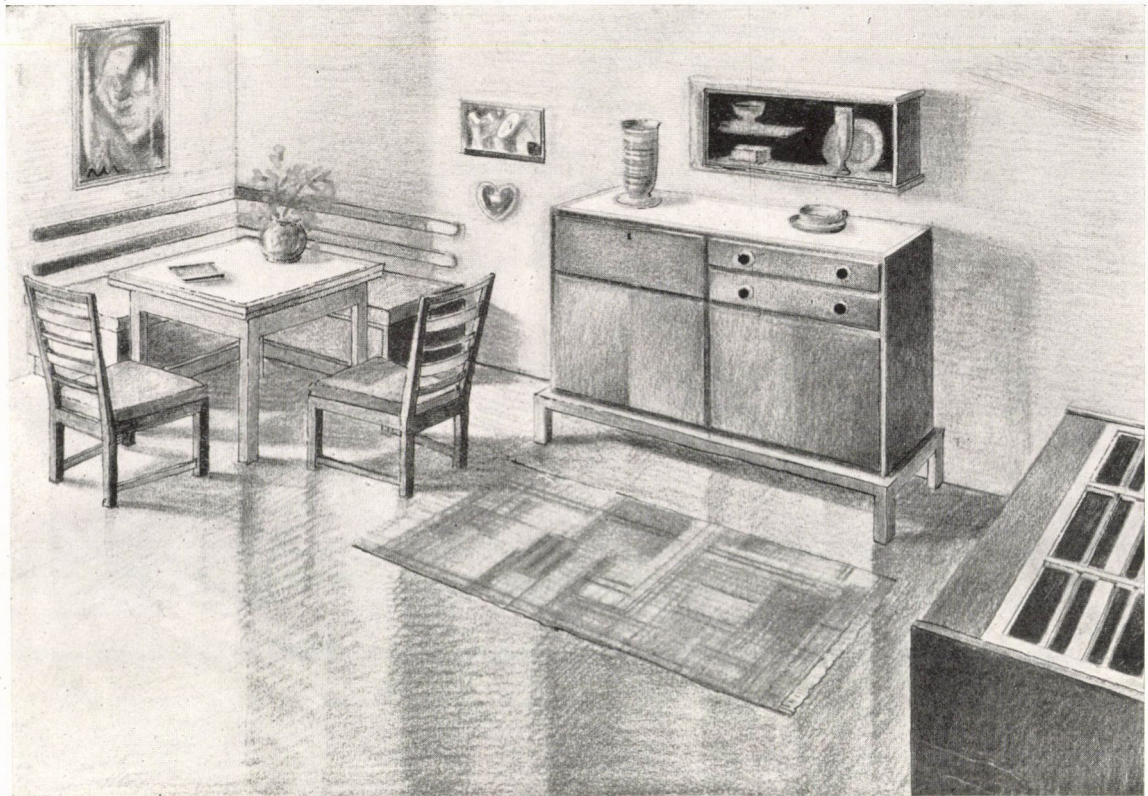
Büky Béla.

A SZÍNPADI BERENDEZÉS . . . A premierekről szóló kritikákban sorra beszámolnak az újságírók a színészekről, díszletekről, ruhákról. Majdnem mindig megkapja egyhangú dicséretét a rendező, aki brillírozott, a díszítőfestő, aki remekelt és a szabónő, aki a ruhákat hitelezte. Csak a belső berendezésről nem igen esik szó. Pedig hát ennek is volna valamelyes része abban a nagy illúziókeltésre szánt gépezetben, melynek neve színpad. Az interieur, kritikus urak, nemcsak égő színekből és imbolygó kuliszákból áll, hanem igazi bútorokból is — ezekről talán nem érdemes szólni? Hát nem érdemes, Mert akkor meg kellene írni, hogy az „élettelen rokokó-szalont a Lázár-utca szállította“, vagy „a biedermeier leányszobát“ a gazdasági főnök szedte össze a Teleki-téren. A színházak nálunk sem vetnek ügyet az interieur-re, egyszerűen azért nem, mert garasos szemfényvesztéssel is el lehet kápráztatni a közönséget. Párizsban a Comédie Française nemrég a Christine című újdonsághoz Ruhlmannnal, a híres iparművésszel terveztetett bútorokat és Rodier, a híres selyemgyáros működött közre az egyes felvonások installációjánál. Ugyanakkor Antoine színházában André Boll vezetésével két másik jeles iparművész rendezte be a „Moulin de la Galette“ című színdarab szobáit. A legszebb vonalak, a legjobb anyagok jutnak érvényre a világot jelentő deszkákon. Nálunk a színház inkább a hangos-reklámtól várja a sikert.

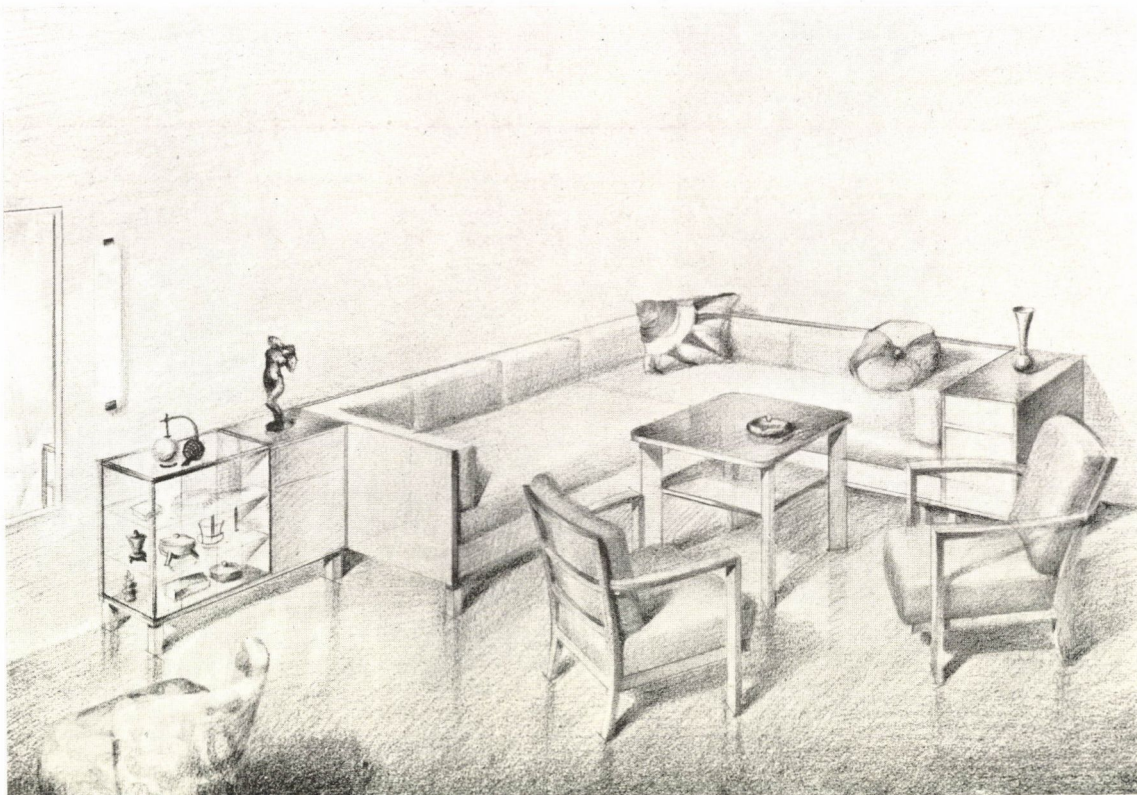
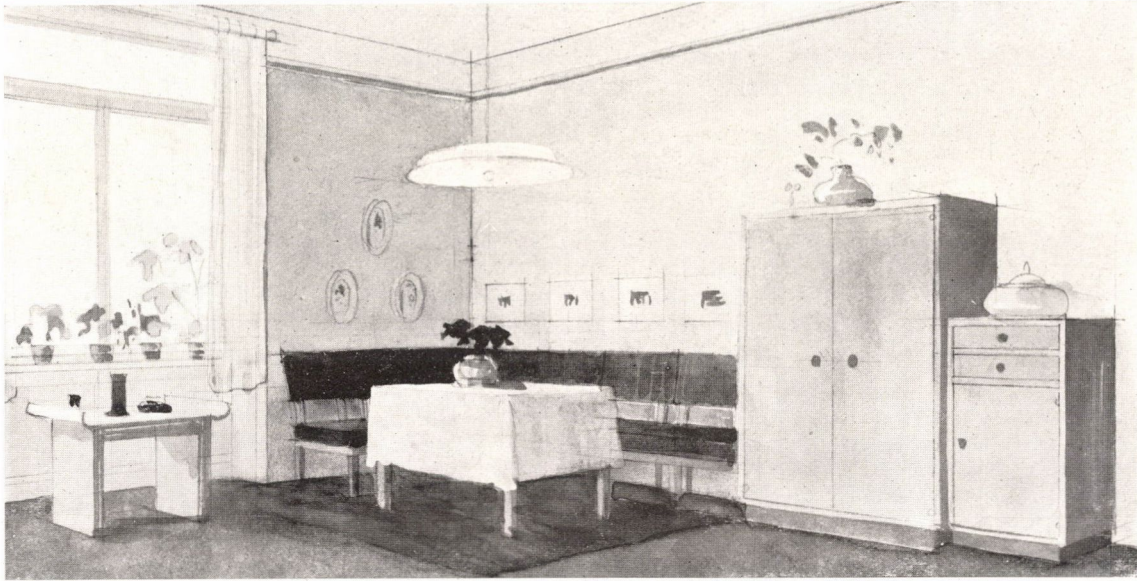
NÉMET KRETONOK. Körülbelül fél év óta a német fogyasztópiacot a belföldi árucikkek fokozottabb pártolására serkentik. Ennek hatása a német lakásberendező folyóiratokban is észre-vehető. Erősen felkapták a német kretonok propagálását. Ezek az olesó, virágos, erősen színes vászon-anyagok csakugyan kellemes hatásúak. Akár bútor-huzatul, akár falbevonásnak, függöny, vagy más dekorációs kelme helyett használják, kétségkívül barátságosra hangolja a szobát. Ez a jó tulajdonsága

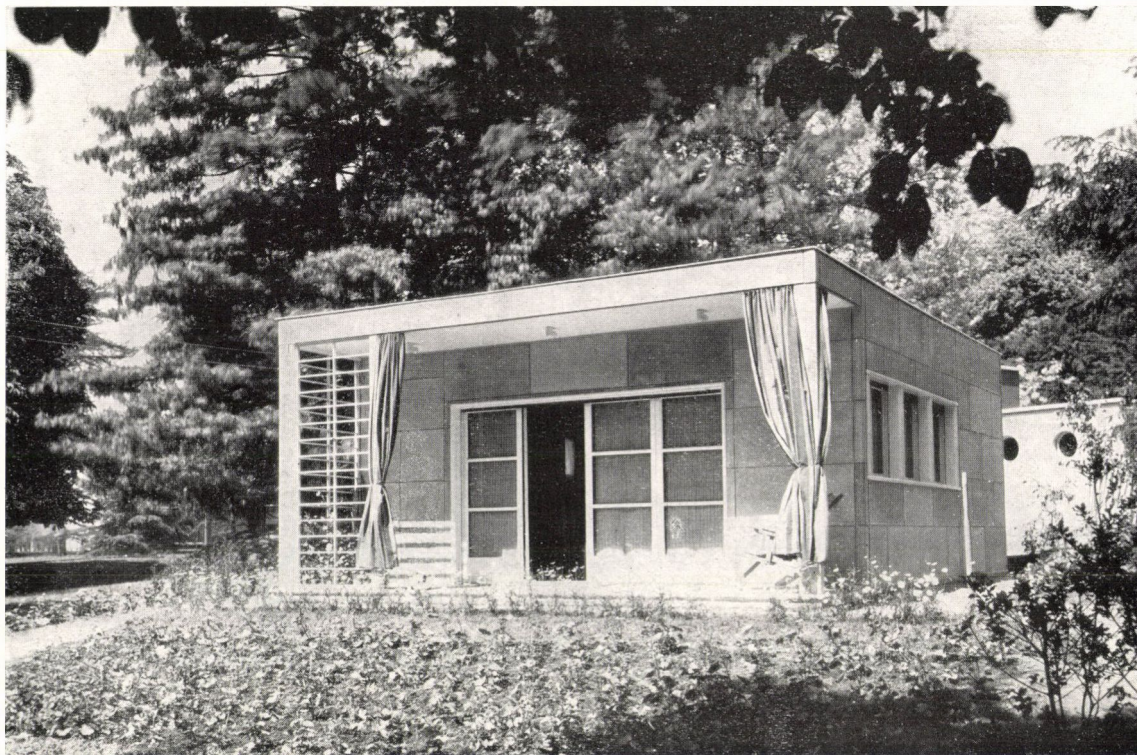
Budapest Székesfőváros
 és az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti tervpályázatán díjat nyert tervek. Fent: Gábrriel Frigyes „Száz”
 jeligéjű terve. Lent: Minár Pál „Otthonom” jeligéjű terve. — Preisgekrönte Entwürfe des von der Hauptstadt
 Budapest und der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe veranstalteten Wohnkunst-Preiswettbewerbs. Oben:
 Entwurf von F. Gábrriel. Unten: Entwurf von P. Minár. — Prize-won designs from the competition of the Capital
 Budapest and the Hungarian Society for Applied Art. Above: Design by F. Gábrriel. Below: Design by P. Minár.

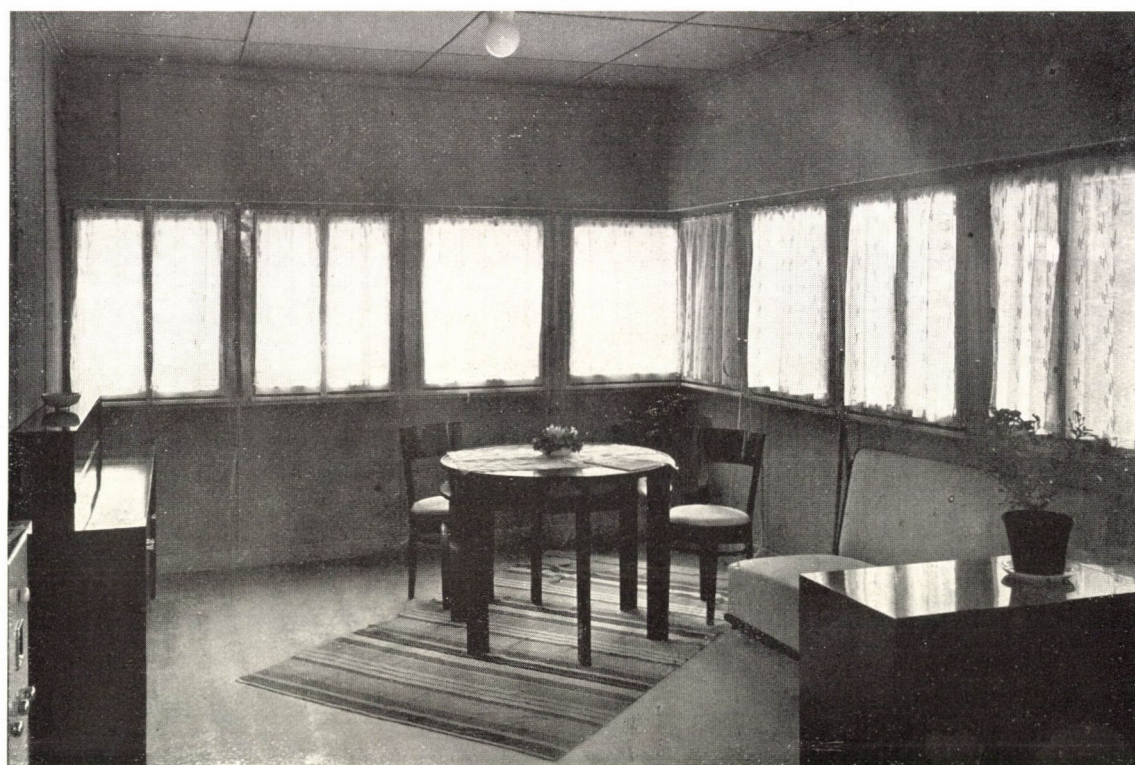
Budapest Székesfőváros és az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti tervpályázatán díjat nyert tervek. Fent: Rákos Pál „Standard-típus” jellegű terve. Lent: Bakos István „To habit” jellegű terve. — Preisgekrönte Entwürfe des von der Hauptstadt Budapest und der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe veranstalteten Wohnkunst-Preisausschreibens. Oben: Entwurf von P. Rákos. Unten: Entwurf von St. Bakos. — Prize-won designs from the competition of the Capital Budapest and the Hungarian Society for Applied Art. Above: Design by P. Rákos. Below: Design by St. Bakos.

Budapest Székesfőváros és az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti tervpályázatáról. Fent: Vass Béla „Polgári fészek” jellegű terve. Lent: ifj. Szabó István „Duna” jellegű terve. — Preisgekrönte Entwürfe des von der Hauptstadt Budapest und der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe veranstalteten Wohnkunst-Preisausschreibens. Oben: Entwurf von B. Vass. Unten: Entwurf von St. Szabó d. J. — Prize-won designs from the competition of the capital Budapest and the Hungarian Society for Applied Art. Above: Design by B. Vass. Below: Design by St. Szabó jr.

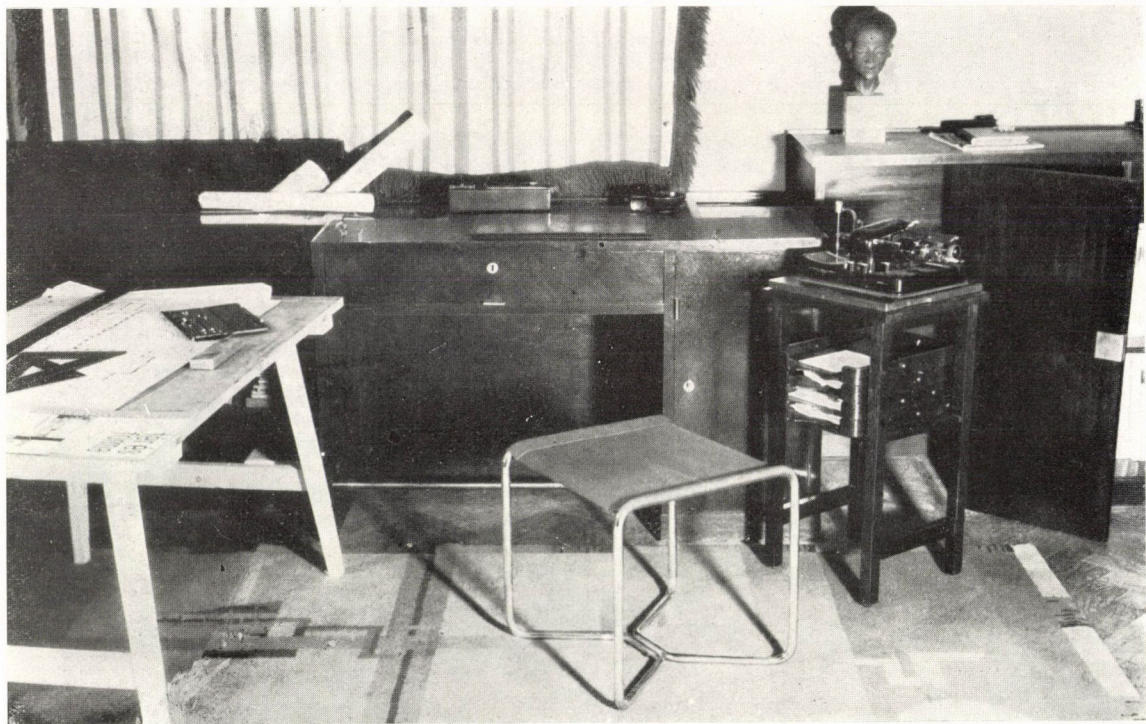

A milánói Triennale-ről. Fent: Nyaraló a tengerparton.
 Faludi Jenő építész terve. Lent: Nyaraló a hegyekben. Griffini—Faludi—Bottoni terve. — Von der
 Mailänder Triennale. Oben: Sommerhaus am Meer. Entwurf von E. Faludi. Unten: Sommerhaus in den Bergen.
 Entwurf von Griffini—Faludi—Bottoni. — From the Triennale in Milano. Above: Summer-residence on the coast.
 Designed by E. Faludi. Below: Summer-residence in the mountains. Designed by Griffini—Faludi—Bottoni.

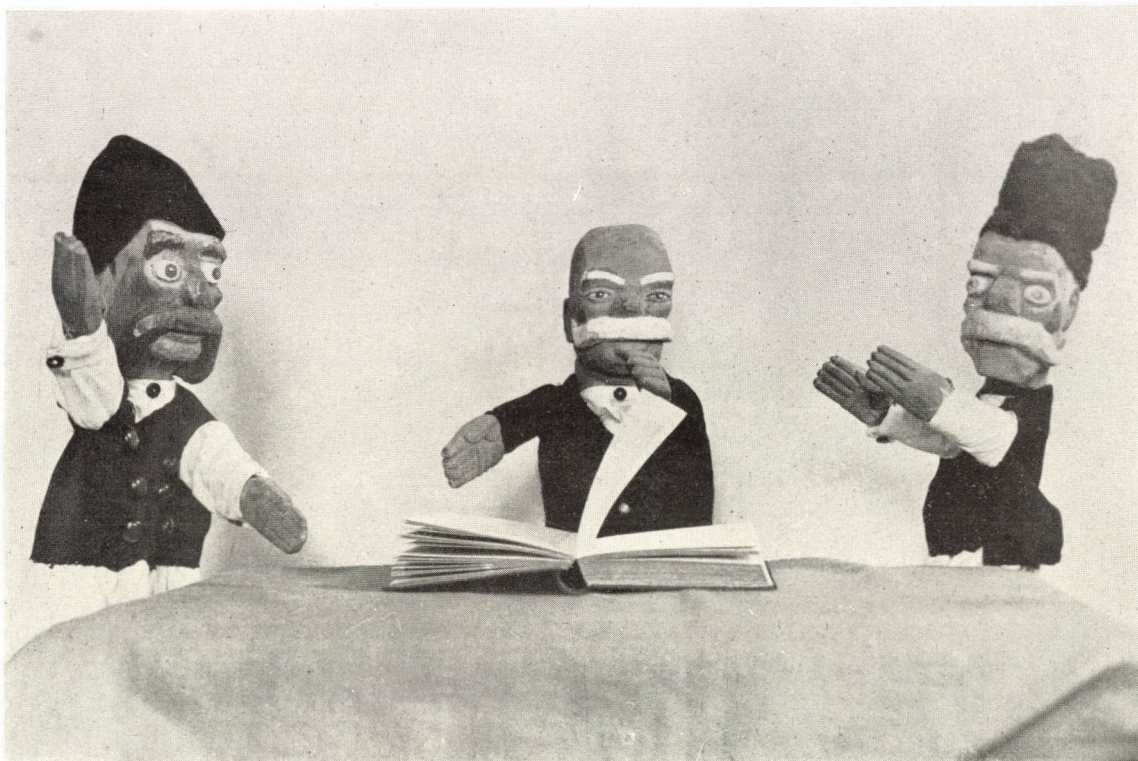

A milánói Triennale-ról. Fent: Nappali szoba. Faludi Jenő terve.
 Lent: Nappali szoba. Griffini—Faludi—Bottoni terve. — Von der Mailänder Triennale. Oben: Wohnzimmer. Entwurf von Eugen Faludi. Unten: Wohnzimmer. Entwurf von Griffini—Faludi—Bottoni. — From the Triennale in Milano. Above: Parlour. Designed by Eugen Faludi. Below: Parlour. Designed by Griffini—Faludi—Bottoni.

Íróasztal és irodaberendezés. Dr. Bierbauer Virgil terve. — Schreibtisch und Büroeinrichtung.
Entwurf von Dr. V. Bierbauer. — Writing-table and office-furniture. Designed by Dr. V. Bierbauer.

Büky Béla magyaros bábjátékai. Jelenetek a Fülemlé c. darabból. — B. Büky's ungarische Puppenspiele. Szenen aus dem Stücke: „Die Nachtigall“. — B. Büky's Hungarian puppet-shows. Scenes from the play: „The Nightingale.“

Büky Béla magyaros bábjátékai. Fent: Figurák az „Egyszer egy királyfi . . .” c. darabból. Lent: Jelenet az „Egyszer egy királyfi . . .” c. darabból. — B. Büky's ungarische Puppenspiele. Figuren aus dem Stücke: „Eints ein Prinz . . .” — B. Büky's Hungarian puppet shows. Figures from the play: „Once a Prince . . .”

éppen úgy ajánlatossá teszi, mint az, hogy könnyen mosható, tisztítható s így a mai fokozott egészség-igényeknek is megfelel. Vannak azonban hátrányai is. A barátságos, derűs kretonok, ha kissé eltúlozzák, nyugtalanítóan hatnak a tarkaságukkal. Gazdaságosnak sem éppen nevezhető az olyan bútorházat, mely pár év alatt erősen megfakul és elvásik. Jellege szerint tehát inkább fog meghonosodni a gyermek- és előszobákban, mint az úri-, vagy hálószobák berendezésében. A lakkeszített bútorok és az unalmasan szintelen falak közt, de főképp a szerényebb háztartásokban persze erősen divatba fognak jönni, míg kisidő múlva jól nem lakik velük a szem.

Dr. N. P.

AGA KHÁN PALOTÁJA. Aga khán, aki tudvalevőleg a világ egyik leggazdagabb embere, villát építtetett magának a Rivierán. A villája belső berendezését mostanában mutatta be egy francia folyóirat, a Mobilier et Décoration. Csupa egyszerű, finom szoba, modern paliszanderfabútorokkal, nyugodt, célszerű formákkal. Sehol semmi „keleti fényűzés“. Ebédlő, melyben alig fér el több, mint egy tucat ember. Úriszoba fémcsőbútorral és mahagóni könyvvállványokkal. Az állványon a könyvek a franciák ismert sárgapapírfedőlapjaival sorakoznak, nem hadigazdagok aranyos kötésében. De a stúdió széles üvegablakán Barillet üvegfestménye látható és minden darab bútor René Herbst-nek, a kiváló iparművésznek egy-egy kis remekműve.

A MODERN DÍSZÍTŐIPARÉRT. A francia nagyipar egyes ágazataiban érthető aggodalommal nézik azt a válságot, melyet a gazdasági körülményeken kívül a purista irányok előretörése okoz. Bútorosok, tapétások, üvegfestők, ékszerészek, kerámiai gyárak fogtak tehát össze, hogy a rendelkezésükre álló eszközökkel harcokoljanak az egyoldalú és szerintük eltorzító hatású modernizmus ellen. Három éven át, egymásután rendeztek kiállításokat a párizsi technológiai szakiskolán a dekoratív művészetek színes és hatásos voltának bemutatására. Előbb a bútorokon, azután szöveteken, végül iparművészeti tárgyakon mutatták be, hogy a modern formátörésvérek jól megférnek a dekoratív szellemmel. Sőt szándékosan keresték a legmodernebb területeket: az utca, az áruház, a teaszalon, a kávéház, az üzleti reklám életnyilvánulásait, hogy eszméjük helyességét bizonyítsák. Most az 1937-es párizsi kiállítás sikeréért féltik attól a „művészietlen“ stílustörékvéstől, mely az iparművészetből a dekoratív tényezőket száműzni igyekszik. Most tehát mintegy tizenhatezer pengő értékű pályadíjakat írtak ki különféle pályatervekre. Ezekkel a fa-, a csipke-, a hímező-, a szőnyeg-, a kovácsoltvas- és az üvepipar körébe tartozó munkákat akarják nemesízlésű mintákkal ellátni. Alapfeltételül azonban mindenütt azt tűzték ki, hogy a mai élet keretébe jól beleillő munkákra van szükség.

A SZÉTSZEDHETŐ PEHELYAPLAN. Tudvalevő, hogy napjainkban az ágynemű szépsége egyre nagyobb jelentőséget kap. Mióta az új lakásberendező művészet egészségi okokból és egyszerűsítés céljából mellőzi az ágyterítőt, a színes selyemhuzatokat, paplanbevonások egyre terjednek. Kétségtelen, hogy

a hálószoba ezen a módon csak színesebbé és érdekesebbé válik, hiszen ez is csak egy lépés, mely a régi „ágyasház“ nagy baldachinos-ágyait fokról-fokra levegősebbé tette. Helyes elv az, hogy a paplant s párnákat jól átjárja a levegő (még a reggeli szellőztetés után is) és egy szép steppelt, egyszínű paplanhuzat, ugyanolyan színű hengerpárnával befejezve semmivel sem hátrányosabb ízlés tekintetében, mint egy agyoncifrázott ágyterítő. Most már odáig fejlődött ez a paplan-technika, hogy immár szétszedhető paplanokat is készítenek. Az egészet úgy kell felfogni, mint 9—10 hosszú hurkaszerű paplanrészről összefogott takarót, amelynek ezek a részei külön-külön legombolhatóak, moshatóak és vasalhatóak. Kétségtelenül figyelemreméltó újítás, mely főleg a naponként való szellőztetés alkalmával jelent nagy előnyöket.

N. P.

ÜVEGGYŰJTÉS. Míg a modern porcellánt igen sokan gyűjtik már olyanok, akik tudatosan mai díszet kívánnak a mai lakásba, addig a modern üvegeknek még alig vannak gyűjtői. Ennek egyik oka az is, hogy úgynevezett „márkás“ üvegyár jóformán csak egy van és ez a svéd Orrefors-gyár. Ennek formában, anyagban, vésett díszében egyaránt elsőrendű poharai és tálai vannak, míg az egyéb gyárak díszüvegei hozzánk alig jutnak el, vagy pedig olyan lehetetlenek (lásd: az ólomkristályüvegek nagy részét), hogy azok egy iparművészeti ízléssel berendezett lakásból kisírnak. Pedig az üveget is érdemes gyűjteni, de nem annyira a díszpoharakat, mint inkább a szép és jó használati edényeket. Ebben a tekintetben alig múlik el esztendő, hogy új és meglepően ízléses kollekciókat ne látnánk. Ivópoharak, gyümölcsös-készletek, likőrszervizek, bowle-tartók, salátás- és befőttestálak a legremekebb formaötletek szerint készülnek. Mostanában például a lehelletfinomságú kristályüvegek alját, forgóját, talpát, fülét fekete üvegből is készítik és ez a színellentét rendkívül érdekes edényeket teremt. Az üvegyűjtésnek csak egy nehéz feltétele van: a legtöbb mai lakásból hiányzik az üvegszekrény az ebédlőben, az a kis rátét pedig, mely a tálalón helyet kap, egy féltucat üvegpoharat is nehezen fogad magába.

AMI A KIÁLLÍTÁSOKBÓL KIMARADT. Jártunk az őszi virág- és gyümölcskiállításon az Iparcsarnokban. Nagyon megkapó volt. Nemes szépségű chrysanthemumok és dahliák ízléses csoportosításban. De a kertészet legegyszerűbb díszeit nem láttuk. Gyönyörű kaktuszok, rideg eserepekben. De még csak közönséges fapalcokat sem láttunk, nem hogy modern kaktusz-állványokat. Azután szebbnél-szebb gyümölcsök, örömei szemnek és szájnak, de egyetlen kosár, vagy gyümölcsös tál sem zavarta a körték és barackok unalmát. Vajjon miért mostoha-gyermek egy ilyen kiállításon az iparművészet? Mikor a kertészet termékeit kínáljuk, a virágok kultuszát sugalmazzuk, nincs talán szükség a segítő erőkre, a belső berendezésre, a keramikusra, kőfaragóra, kosárfonóra s még egy tucat mesteremberre és tervezőjükre? Azt olvassuk továbbá az újságokban, hogy a jövő év tavaszára nagy műtörténeti kiállítást terveznek Sopronban. Lesz kép- és szoborkiállítás, lesz reneszánsz ebédlő és bieder-

meier-korból való úriszoba, lesz óra-, ötvös- és családi kincsgyűjtemény. Minden lesz ezeken az idegenforgalmi ünnepeken, a hangversenytől a löversenyig. Csak a modern iparművészetről nem kapnának benne izeltőt az emberek. Vajjon a mai lakásberendezők, üvegfestők, kerámikusok, ezüstművesek semmi olyant nem tudnak, ami a soproni patriciusokat és a bécsi autókirándulókat érdekelheti? A műtörténet és műemlék nagy vonzóerő egy város idegenforgalmában, de a mai élet lüktető szépségei és kultúrákara nem kevésbé érdeklik a turistákat.

LOVAS-MÚZEUM. Párizs legelegánsabb utcájában, a Faubourg Saint Honorén van egy bőrdőzs üzlet. Az egész világ ismeri vagy az áruit, vagy a hirdetéseit. Minden, amit készít ez a cég, márkás árunak számít, akár a sportolók, akár a divatdámák közt. De azonfelül valóságos kis múzeum is van a bolt hátsó részében. S ez arra vall, hogy egy régi párizsi cég tulajdonosa nemesak szereti az ő mesteriségét, de valósággal amatőrje annak. Mi minden van ennek a boltnak muzeumában! Nyergek, kocsik, fegyverek — miniatűr-példányokon. Lőszerszámok Napoleon és Mária Lujza fogatairól. Kis ekvipázsok ezüstművekből és drágakövekkel kirakott vadásztörök. Híres úrkocsisokról készült festmények (egyiken Ferenc Józsefet és Erzsébet királynét festette meg Bensa). Művészet, iparművészet, elegancia, híres gavallérok és egykori szenvedélyek hősei. A régiség szeretetén át finomodott a cég annyira, hogy mai iparcikkeiben is ízlésirányító szerepe van a bőr- és díszművek fejlődésében.

MÚZEUM-ISKOLA. A német állami múzeumok vezetősége a közeljövőben egy kétéves tanfolyamot létesít. Ezen a művészettörténet doktorainak és a múzeumok fiatalabb tisztviselőinek gyakorlati és elméleti továbbképzésével fognak az új múzeum-politikai célok számára megfelelő apparátusról gondoskodni. Ehhez hasonló, kitűnő iskola Párizsban már régóta létezik a Louvre-ral kapcsolatban. Ez intézkedéssel egyidejűleg a német kormány a magánmúzeumok vezetőit is egyesületbe akarja tömöríteni s egységes irányelvek szerint a népművelés szolgálatába állítani. N.

A NÉMA ÉS VAK HÁZ. New-Yorkban épült egyik legforgalmasabb utcában egy sokemeletes ház, amely valósággal titokzatosan hat a járókelőkre. Az óriás háznak egyetlen ablaka sincs. Az érdeklődők csakhamar megtudták, hogy ez egy nagy ipari üzem háza. Egész nap óriási gépek dolgoznak benne, de olyan jól vannak konstruálva, hogy a gépek mellett álló íróasztaloknál a tisztviselők munkájukat néma csendben végezhetik. A környéken sem hallatszik semmi az ipartelep életéből. Az egész nagy vállalatban éjjel-nappal villanyvilágítás mellett folyik a munka s ennek lámpái a napfény illúzióját adják. A zaj ellen folyó nagyvárosi küzdelmeknek értékes tanulságokat szolgáltat ez a ház.

NORVÉG FAFARAGÓK. Csak kevesen tudják, hogy a norvég parasztek közt még ma is nagy számmal élnek egyszerű földművesek, akik mestéri módon értenek a szentek és oltárok faragásához.

Norvégia erdős, hegyes vidékein, kivált Telemarken, Gudland, Hardanper tájain mint igazi népművészet él tovább az erdők egyszerű lakói közt is ez a csodás plasztikai képesség. A norvég parasztek büszke őseire, azok házatájára, hiszen még a régi norvég királyok közt is sok van, akinek ereiben parasztvér folyt. Ezekben az erdőkben, völgyekben télen megáll a munka és a szorgalmas kezek remek barokk-oltárokat és meglepően naturalisztikus Krisztus-figurákat faragnak. Mindezek a munkákon elsősorban az anyagnak, a vésővel feldolgozott fának kemény és nemes anyaga jut szóhoz és érezteti meg a háziipar primitív szépségét.

MOZI A PÁLYAUDVARON. A modern pályaudvarok már rég nem olyan unalmas helyek, mint hajdanában voltak. Már nemcsak a gyomorinyencei, de a szép holmik barátai is megtalálják ott mindazt, ami a szemnek ingere. Játékküzetek, kirakatsorok, népművészeti apróságok az utasoknak. Legújabbban a francia modernizált pályaudvarokon mozik is vannak s ezt a példát most a londoni Victoria Station is követte. A remek kis moziban 240 ülőhely van s hogy a nézők a vidám műsor közepette el ne felejték a vonatindulást, minden kétpercben a vászon is jelenti, hogy melyik vonatra lehet beszállni. Érdekes az is, hogy a londoni vasúti mozi tervezője egy fiatal építész, Mr. Alister MacDonald, az angol miniszterelnök fia.

C SALÁDI HÁZAK KIÁLLÍTÁSA. Németország idei nyara teljesen híjjával volt a művészeti kiállításoknak. Egyetlen említésreméltó kiállítás volt, a müncheni családi házaké, melyen egy új lakóháztelep különböző kis családi házait mutatták be. Harbers városépítő tervei szerint rendezték el a különböző kis lakóházakat, melyek mindegyikét más-más építő tervezte. A 10—20 ezer márkás épületek legnagyobb része a délnémet falusi házak ízlésében készült. Az egész kiállítást úgy tekintik, mint előzetes tájékozódást a jövő év nyarán Münchenben rendezendő nagy lakóház-telep-kiállításához.

VIRÁGTARTÓ ÜVEGTÁLAK. A vágott virágok tartására eddig is kedvelt edény volt az alacsony talapatú széles üvegtál. Különösen apró, tömegesen egymás mellé helyezett virágok (ibolya, nefelejcs) tartására volt ez alkalmas. Néhány év óta azonban az ilyen üvegtálakat úgy is készítik, hogy a közepén apró kis üveghengerek emelkednek egymás mellett, amelyekbe rózsák, szegfűvek, orgona stb. szárai dughatók be. Azelőtt az ilyen díszedények nagyon pompásak és drágák voltak. Újabbban tömegáruként, olcsón kerülnek az üvegereskedésekbe és mivel tiszták, csinosak és formailag kifogástalanok is, külföldön nagyon népszerűek.

HÍREK MINDENFELŐL. P á r i z s b a n tudvalevőleg 1937-re nemzetközi iparművészeti kiállítást terveznek. Erről legutóbb az a hír volt elterjedve, hogy elhalasztják. A francia kormány azonban ezt a híresztelést megcáfolta. Berlinben az iparművészeti könyvtárban frászkiallítás volt, mely régi írásemlékeken mutatta ki, hogy a „fraktúra“ (nálunk úgynevezett „gót“) betűk ma sokkal inkább a barokk, semmint a középkori írott emlékek

szép, egyszerű betűire támaszkodnak. Csikágó-ban a világiállítás nagy sikerük volt a külön termekben kiállított bécsi gyermekrajzoknak. Ezt a csoportot Thelzer Frigyes bécsi tanár rendezte. Párizsban az őszi Szalón keretében, mely a mi műcsarnoki kiállításunknak felel meg, nagyarányú reklámművészeti kiállítás is helyet kapott. Nálunk a reklámgrafika évek óta alig jutott szóhoz. Párizsban a most következő háztartási kiállításon külön csoportot fognak létesíteni az „egyéni ház“, helyesebben a kis családi ház higiénikus építési formáinak bemutatására. A szülők és három gyermek elhelyezésére való ház terveinek jutalmazására mintegy hatezer pengőt szántak. St. Gallenben az idegenforgalom emelésére időnként „fényheteket“ rendeznek s ilyenkor az összes szebb középületeket reflektorokkal világítják meg s a parkok szökőkútjait is színes zuhatagokká változtatják. Velenében ugyancsak idegenforgalmi okokból az erkélyeket és ablakokat virággal díszítették fel és a legszebb balkonok tulajdonosait kitüntették. Drezdában bezárult az „Erős Ágost és kora“ című kiállítás. 140.000 ember látogatta a kiállítást és 33.000 márka tiszta jövedelmet hajtott. Eddig még egyetlen szászországi kiállításnak sem volt ekkora sikere. — Pompon François, a híres párizsi állatszobrász, akinek főleg bronzból való madárfigurái tették világszerte ismertté a nevét, hetvennyolc éves korában Párizsban meghalt. Hátrahagyott műveit kívánságára az ottani állatkertben fogják elhelyezni. — Hiesz Géznak, a Párizsban élő magyar kisplasztikusnak nagy sikere volt a Salon des Tuilleries-ben rendezett kiállításon finom vonalú üvegszobraival.

• KIÁLLÍTÁSOK •

KAPOSVÁRI KIÁLLÍTÁSUNK NAGY SIKERE. Az utolsó két esztendőben az Országos Magyar Iparművészeti Társulat igen jelentékeny és eredményes kultúr munkát fejt ki azzal, hogy több vidéki városban magas színvonalon álló iparművészeti kiállítást rendezett. Tatabánya, Szolnok, Debrecen után most Kaposvár következett. A társulat vezetősége és minden tagja nagy szeretettel dolgozik annak a feladatnak a megoldásán, hogy vidéki városaink haladni vágyó közönségének figyelmét arra irányítsa, hogy a nemesebb értelmében vett lakásművészet a nemzeti kultúrának és erkölcsnek egyik igen fontos tényezője.

Rendkívül örvendetes eredmény, hogy a társulat kiállítói a súlyos gazdasági viszonyok ellenére is magas színvonalon álló, gazdag anyagot küldöttek be és ennek a jó anyagnak tudható be elsősorban, hogy a kiállítás ilyen hatalmas érdeklődést tudott kiváltani.

De az érdeklődést nagyban fokozta az a körülmény is, hogy a társulat pompásan működő kiállítási bizottsága, elnökének, Lakatos Artúr tanárnak és előadójának, Urbányi Vilmos építőiparművésznek a vezetése mellett, ismét kitűnő munkát végzett. A kiállítási bizottság igen

szerencsésen választott, amidőn Zrinszky Józsefre bízta a kaposvári kiállítás belső berendezésének megteremtését és a rendezést. A fiatalabb építőiparművész-gárdánknak ez a kiválóan tehetséges tagja erejének javát adta és munkájában kifejtett művészeti tudásával, nobiles kifejező készségével kellemes meglepetésben részesítette úgy a kaposvári, mint pedig a Budapestről és Pécsről filléres vonatokkal kiránduló közönséget, amint a „Turul“-szállóban levő kiállítást megtekintették.

A megnyitásnak külön fényt kölcsönözött, hogy társulatunk illusztris elnöke dr. vitéz József Ferenc kir. herceg, aki oly nagy megértéssel és szeretettel támogatja a társulatot, szintén Kaposvárra jött. dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi minisztert, gróf Szapáry Lajos főispán képviselte. Külön hála illeti Kaposvár országgyűlési képviselőjét és választmányunk tagját, dr. Ugron Gábor v. b. t. tanácsost, aki szintén leutazott, dr. Vétek György polgármestert, dr. Lehoczky Brunó h. polgármestert, Sipos Kálmán tanácsnokot és a kaposvári, illetőleg somogy megyei sajtót, hogy a kiállítás előkészítésében tevékenyen vettek részt s ezáltal a maguk részéről is hozzájárultak a nagy siker biztosításához.

Társulatunk képviseletében negyventagú küldöttség ment le a megnyításra.

Tizenegy órakor a „Turul“-ban levő kiállításon a Városi Dalárda Soltész Emil zeneiskolai igazgató vezényletével énekelte el a Magyar Hiszekegyet, majd a társulat ügyv. alelnöke Szablya János köszönte meg dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszternek, hogy képviseltette magát, gróf Szapáry Lajos főispánnak és dr. Vétek György polgármesternek pedig, hogy a megye és a város közönsége oly nagy szeretettel fogadta a társulat kiállítását.

Dr. Vétek György polgármester válaszában a köszönetet és elismerést a társulatra és a kiállítás rendezőségére hárította át.

A megnyitás után a társulat funkcionáriusai kalauzolták végig a megjelent előkelőségeket, akik a termeket zsúfolásig megtöltő közönséggel egyetemben nagy gyönyörűséggel szemlélték meg a szép installációs és pompás kiállítási anyagot.

Félegy órakor érkezett Kaposvárra dr. vitéz József Ferenc kir. herceg öfensége, akít a pályaudvaron dr. Vétek György polgármester üdvözölt. A kiállításon a királyi herceget Szablya János ügyv. alelnök köszöntötte, kiemelvén, hogy milyen nagy hálával vannak öfenségével szemben eltelve a magyar iparművészek és magyar háziiparosok azért, hogy nagy elfoglaltsága mellett is személyesen jött el a kaposvári kiállítás megnyítására vasárnapi pihenőnapját áldozván fel erre a célra.

„Kedves elnöktársam“ — mondotta többek között a kir. herceg — szíves üdvözlését hálásan köszönöm. Ma inkább szükséges az ilyen irányú kiállítás, mint 10 évvel ezelőtt. Különösen most, amikor oly ádázan ellenséges indulattal törnek magyarságunkra, nyelvünkre. Legyenek ezek a kiállítások élő tiltakozások és tüntető felvonulások nemesak az ország határain belül, hanem a kül-